

Med izbrisom in mitom

O poeziji Franceta Balantiča in Ivana Hribovška

20. in 21. januarja je bil na SAZU simpozij o poeziji Franceta Balantiča in Ivana Hribovška, ki je zbudil dvojen odmev: udeležilo se ga je skoraj trideset razpravljalcev različnih generacij in estetskih usmeritev, naklonjeno pozornost za simpozij pa je pokazala tudi širša kulturna javnost. Najbrž tudi zaradi organizatorja, SAZU, je bilo to srečanje osvobojeno vseh tistih primesi političnega, ideološkega in strankarskega naboja, ki je doslej vdiral tudi v poezijo teh dveh tragičnih pesnikov in ji vsiljeval pomene, vlogo in simbole zunaj njene avtentične sporočilnosti in doživljajske individualnosti. Oba pesnika sta bila kar predolgh petdeset let simbolni imeni za politično delitev, ki še traja, na eni strani zamolčevanja, na drugi poveličevanja, ves čas od svoje tragične smrti sta bila, kot je ugotovil akademik dr. Boris Paternu, predvsem kot biografično dejstvo potiskana v prostor med izbrisom in mitom. Razveseljivo je, da se jima je prav ta simpozij približal neobremenjeno, z vse večjim zanimanjem za njuno pesem, za njuno biografijo, tudi tragično smrt, pa samo toliko, kolikor je neizbežno za razumevanje celovite osebnosti slehernega ustvarjalca. Ta pomiritveni pristop bi mogel biti spodbuda za mehčanje tradicionalnih slovenskih razhajanj tudi na drugih področjih našega nacionalnega življenja.

Ur.

Alojz Rebula

Balantič in Hribovšek: kulturno obzorje dveh pesnikov

Pri pesniku je vidik kulture, če ga primerjamo z vidikom kreativnosti, sekundaren, kakor je sekundaren vidik biografije. Ne more biti nič več kot okvir slike, v katero sta umeseni olje in kri njegovega navdiha. Vendar je ta vidik zanimiv, ker po eni strani natančneje definira njegov duhovni profil, po drugi pa ga umešča v kulturno ozračje časa.

Pri mladem pesniku – in Balantič in Hribovšek sta umrla oba pri dvaindvajsetih letih – je vidik kulture morda posebej zanimiv, ker nas seznanja s prvimi viri, iz katerih se je neka mlada ustvarjalnost napajala. Posredno nam daje slutiti tudi mero pesnikovega talenta, kolikor talent samodejno teži po kulturi.

Omenjeno vzporejanje seveda nikakor noče pomeniti neke kvalitete jukstapozicije. V Balantiču začutiš velikega poeta že, ko odpreš knjigo, Hribovšku pa prej močnega intelektualca. Balantičeva vizijska in trpeča vulkanskost se ne da primerjati s Hribovškovim bolj razumsko diskurzivnim kakor lirično silovitim sporočilom. Gre za različno veljavo dveh poezij.

Tema, ki sem si jo zadal, je drugačna. Gre mi za vzporejanje dveh kulturnih formacij in dveh kulturnih obzorij. In pri tem seveda nikakor ni nujno, da se večja kreativnost druži z večjo kulturnostjo. Kakor je še manj nujno, da večja kulturnost pogojuje večjo kreativnost.

Kar se tiče formacije obeh pesnikov, lahko izpeljemo med njima vrsto vzporednic: gorenjsko poreklo z značilno značajsko utišanostjo, predvojno katoliško okolje, študij na humanistični gimnaziji, skupinska mladostna literarna angažiranost, tesno prijateljevanje z mentorsko in kritično nadarjenim vrstnikom, kakor je bil pri Balantiču primer Franceta Kremžarja, pri Hribovšku pa genialnega Janeza Remica. Zato je tem zanimivejše videti, kako se ta tako tesna formacijska vzporednost razcepi v dve različni kulturni poti, močno pogojeni že od dveh različnih študijskih izbir. Medtem ko se namreč Balantič, zainteresiran predvsem za slovansko kulturo, odloči za študij slavistike, Hribovška, ki mu je eksemplaričen grški svet, pritegne – kakor je prej pritegnila Remica – klasična filologija.

Smemo ob tem misliti na to, da je to bila kulturna izbira med nacionalnim in univerzalnim? In da ta izbira daje slutiti pri Balantiču večjo odprtost življenju, pri Hribovšku pa kulturi?

Ni pa izključeno, da je na obe izbiri vplivala tudi različna kvaliteta, tako kulturna kot pedagoška, obeh okolij njenega srednješolskega študija, namreč klasične gimnazije v Ljubljani, kjer je študiral Balantič, in škofijske gimnazije v Šentvidu, na kateri je študiral Hribovšek.

Za razliko od Hribovška, ki mu je bilo na gimnaziji odločilno doživetje antika, je Balantiča na ljubljanski klasični gimnaziji pritegnilo slovansko razvodje, z zanimivo preferenco za češčino. Na univerzi jo je imel oba semestra vpisano po šest ur. Iz *Certifikata Jugoslovansko-češkoslovaške lige* je razvidno, da je v petem razredu gimnazije obiskoval tečaj češkega jezika in junija 1938 tudi z uspehom opravil zaključni izpit, ki je bil sicer prostovoljen. Vse kaže, da se je Balantič za češčino navdušil in si jo tudi dobro prisvojil, če si je potem kot študent v Ljubljani hodil izposojat svoje ljubljene Francoze – od Baudelaira do Rimbauda in Apollinaira – v čeških prevodih. Za razliko od Hribovška, ki ga je odlični profesor Šolar s svojim humanističnim žarom neposredno napotil v francoski svet, si je Balantič raje izbral češko posredništvo. Iz še ohranjenega osnutka prošnje na prosvetno ministrstvo v Beogradu za počitniško štipendijo za bivanje na Češkem lahko sklepamo, da si je obetal več kot jezikovnokulturno doživetje. Kakor pri drugih literaturah je Balantič tudi pri češki in slovaški kongenialno enostranski, ker ga zanima predvsem poezija. V njegovem rokopisnem gradivu so ohranjeni osnutki prevodov senzualistično-vitalističnega Slovaka Jana Smreka, proletarsko-metafizičnega Čeha Josefa Hore – ta je bil l. 1938 nastopil na literarnem večeru v ljubljanski Drami – ter Čeha Vrhlickega.

Iz njegovih zapiskov, ko je bil študent v Ljubljani, lahko vidimo, da je poleg omenjenih avtorjev v mladostni pohlepnosti spoznaval še druge češke in slovaške, tako na primer Nezvala, Wolkerja, Žarnova, Hlbino in Dilonga.

Pri ruski literaturi, ki ga je tudi močno zanimala, so ga prav tako prvenstveno pritegovali pesniki. V njegovih zapiskih najdemo imenovana Pasternaka in Jesenina,

v njegovem gonarskem zvezku – *Quadernu* – pa v ruskem izvirniku prepisano pesem Majakovskega. Piberniku se zdi ta simpatija do ruskega revolucionarnega pesnika glede na Balantičev duhovni svet morda presenetljivejša, kakor dejansko je, če upoštevamo njegovo večkrat dokazano duhovno avtonomnost. Sicer pa je bil Majakovski takrat nekoliko v zraku. Tako na primer Zdenko Zavadlav poroča Piberniku o tem, kako se je zanj navduševal njegov sicer komunistično orientirani prijatelj Kajuh.

V ruski literaturi pa se Balantič ni omejeval na pesnike. Izpričano je njegovo zanimanje tudi za vrhove ruske proze, za Tolstoja, Dostojevskega in tudi Gorkega.

Od Poljakov ga je pritegnil s svojo strastno socialno in narodno angažiranostjo Žeromski, med srbsko-hrvatskimi prozaiki pa Budak. Pregled čez srbsko-hrvatsko poezijo je dobil v *Antologiji srbskohrvatske posleratne poezije*, iz katere si je izpisoval najvidnejša imena, tako na primer Domjanića, Simića, Tadijanovića in Cesarića.

Francoska literatura, v katero je, kakor tudi sicer v angleško, stopal po posredništvu češčine, mu ni pomenila tega, kar je pomenila Hribovska. Večja doživetja so mu vsekakor pomenili Baudelaire, Rimbaud in Apollinaire, med prozaiki pa sta med njegovimi zapiski navedena samo Mauriac in Giono. Kakšno večje zanimanje za drugi romanski literaturi ni razvidno. Če se držimo zapiskov, moremo navesti eno samo ime, Ado Negri – morda zaradi njenih zvez z Gradnikom – in Gradnikovo *Italijansko liriko*.

Tembolj pa ga je pritegoval Vzhod, in to z nekim magičnim čarom, ki je bil seveda bolj umetniški kot religijski. Kako ga je prevzel, dokazuje podatek, da se je lotil celo študija bengalščine. Tudi na Vzhod je prodiral preko čeških mostov, posebno ob pomoči knjig Vincenca Lesnya *Knihy vychodni*, ki je prinašala zbirko prevodov orientalske poezije. Njegovo največje doživetje na tem kulturnem področju je bil pač Tagore, a preko francoščine se je prebijal tudi do Perzijca Omarja Hajama, sicer pa sta ga, človeka z nevelikim nazorskim interesom, zanimala budizem in posebej Koran.

Čarali so ga, kot rečeno, tudi nadvse težki vzhodni jeziki, v čemer lahko vidimo tako izraz mladostnega spoznavnega vretja kakor intelektualnega posebnitva. Cel osovražene nemščine se je bil pripravljen učiti, kakor je zapisal prijatelju Tršarju, če bi preko nje mogel priti do indijščine.¹ V pismu Kremžarju pa je omenil tudi bengalščino¹.

Drugi član te skupine, Tršar, pa se spominja, da so se hoteli učiti kitajščine. Iz te svojevrstne kulturne psihoze seveda ni bilo nič.

Iz navedenega je vsekakor mogoče sklepati, da gre pri dvajsetletnem fantu za kar izredno literarno razgledanost, kar kaže tudi na veliko zdinamiziranost tedanjega slovenskega duhovnega ozračja.

Balantičevo duhovno obzorje se je v študijskem ključu dopolnjevalo v slavističnem seminarju ljubljanske univerze, kjer ga je moral s svojimi novimi komparativističnimi pogledi posebej pritegniti takrat še mladi dr. Ocvirk. Saj je šlo za nadvse zanimive teme, kakor so bile na primer: *Literarne ideje in struje v Evropi v začetku 20. stoletja*, *Sistematika slovenskega pesniškega stila*, *Genetska analiza ustvarjanja*, *Francoski simbolizem*, *Analiza Maeterlinckovih dram*, o čemer nam govorijo Balantičevi zapiski s predavanj.

Če strnemo svoj panoramski vtis, lahko rečemo, da gre za izredno široko, čeprav ne ravno univerzalno literarno obzorje, saj v njem pogrešamo segment, ki je tako bistven za Hribovska, namreč antiko.

¹ Pibernik str. 72

Težje kot literarni je predstaviti Balantičev kulturno nazorski horizont. V tem pogledu Balantič ne izstopa iz linije naše literarne tradicije, za katero je značilno revno miselno obzorje.

Podatek, ki ga navaja prijatelj Tršar, da sta namreč v dolgih gonarskih večerih prebirala Ušeničnika, tako rekoč uradnega katoliškega filozofa tistega časa, ni preveč relevanten glede na dejstvo, da je Balantič, kot se zdi, bil rezerviran do konfesionalne uradnosti, bodisi na ravni idejnega opredeljevanja (odklanjal je mladce) bodisi cerkvene prakse. Vsekakor Pibernik v svojem natančnem delu ne omenja nobenega drugega misleca, s katerim bi se bil ukvarjal. To seveda ne pomeni, da je mogel biti duh, tako previharjen z absolutnim, ravnodušen do nazor-ske problematike. Vsekakor se meni osebno zdi, da niti Balantičeva poezija ne pokaže tako intenzivno Balantičevega duhovnokulturnega obzorja kakor tistih nekaj strani v gonarskem *Quadernu*, kjer je v 14 točkah – verjetno jedrih načrtovanih sonetov – skiciral velik literarni načrt. Tu je mladi pesnik v refleksivni obliki nehoti razgrnil mapo svojega duhovnega sveta, njegovo žarečo bivanjskost, ki mogočno prekipeva čez njegovo na videz preveč literarno označenost.

Tako najdemo tukaj zanimivo zavračanje mesijanskega pojmovanja pesništva, kakršnega je po Tršarjevem pričevanju zastopal tudi Balantičev prijatelj Kremžar. Balantič je v tem pogledu nedvoumen: »Kot pesnik sem samo človek, ki čuti življenje in veselje kot vsak.«

Vsekakor izredno zanimiva antiromantičnost, še več, moderno in demokratično občutena civilnost pri pesniku, ki ga je imela marksistična pavšalnost označiti za spiritualista in glasnika zahajajočega sveta.

Prav tako je zanimiva ugotovitev, da pesnik ne išče izvir svojega navdiha v metafori, ampak v snovi, saj načrtuje »himno soncu in dežju«, »v panteističnem doživetju svetla«.

Za pesnika, ki mu je ista poznejša marksistična pavšalnost pripisovala mračnjaštvo, je posebej zanimiva misel o »krivični ureditvi sveta, četudi s krvjo in silo«, v »Pesmi bratstva tega sveta«.

Kako mu je, proletarskemu sinu, bilo pri srcu socialno vprašanje, posebej dokazuje tudi XI. točka tega načrta, kjer stoji zapis: »Spoznanje, da bo svet boljši, če bo živel po naukih Kristusovega komunizma.«

O vrtanju v smisel stvari in življenja, še več, v poslednje reči, posebej priča V. točka programa, kjer najdemo zapisano: »Najtežja je ločitev od zemlje. Groza pred koncem in neznano večnostjo. Ali večnost sploh je.«

Iz teh zadnjih besed je razvidno, da pri Balantiču, ki se sicer prav v omenjenem literarnem načrtu najbolj kaže kristjan, ne gre za kakšno nerefektirano ali celo naivno vernost. Njegov odnos do Boga zmore tudi takšno izzivalno jobovsko vprašanje, takole izraženo v IX. točki: »Zakaj si nas ustvaril s takimi strastmi, razkošjem, bolestiti!«

Ukoreninjenost mladega pesnika v rodni prostor in jezik izpričuje zapis pod XII. točko: »Slavospev Kamniku in goram ... Slavospev slovenski besedi in pesmi.«

V tem prezanimivem načrtu smemo videti nekakšno korekturo k podobi, ki nam jo o pesniku daje njegova sicer čustveno razžarjena, a sicer nadčasno privzdignjena poezija: korekturo, ki nam prikazuje Balantiča v neki polnokrvno čustveni racionalni normalnosti, ki zanika vsakršno literatsko odtujenost.

Pač ravnovesje, značilno za velik umetniški talent.

Ta vtis se nam potrdi še posebej ob zaključku tega njegovega zapisa, kjer izpostavlja vprašanje njegove tehnične realizacije

»Tehnika. Jezik sočen, jedrnat, Gorenjski dialektizmi.

Realizem (Rusi, moderni, Shakespeare). Ne prevelikega simbolizma in prevelikega kopičenja podob.

Važna je tudi muzikalna stran.«

Pri domnevnem ekspresionistu presenečajo misli o kvaliteti jezika, o dialektizmi, o realizmu, o Shakespearu, o zmernosti v simbolih in podobah: vsekakor visoko kulturno samozavedanje, tudi kar se tiče tehnopoetskega postopka.

Lahko torej zaključim z mnenjem, da se pri Balantiču srečujemo z velikim kulturnim obzorjem, visoko nad povprečno ravniyo sočasnega gimnazijca in študenta. To obzorje se v glavnem krije s koordinatami literarnega, a v zdravi in normalni ekstrovertnosti do družbenega in kozmičnega.

Tudi po tej plati mislim, da lahko polnopravno stopi ob bok našim mladim pesniškim genijem, ki je vse po vrsti in nekatere, kot Ketteja in Kosovela, izredno odlikovala tudi velika intelektualnost.

V zlitini nature in kulture, iz katere obstaja poezija, ni težko izločiti sestavino kulture: ta se pravzaprav izdaja sama iz tona, tematike in oblike same poezije.

Tako je tudi s silovito, prodorno, oblikovno težaško, večkrat nedodelano poezijo Ivana Hribovskega: za njo čutiš strastnega intelektualca in razgledanega kulturnika.

Hribovškov kulturni format je s svojo zavidljivo širino umerjen po predvojnem slovenskem katoliškem intelektualcu maritainovske smeri, oblikujeta pa ga dve temeljni življenjski doživetji: šentviška gimnazija ter srečanje z antiko.

Šentviška gimnazija mu pomeni poleg uvajanja v krščanski etos kar trojno odpiranje v svet kulture: v slovensko, francosko in antično književnost.

Za slovensko in francosko književnost ne bi mogel imeti idealnejšega učitelja in mentorja, kakor je bil karizmatični profesor Jakob Solar, ta izjemni pojav srca in duha v tamkajšnjem zavodu.

Težko si je misliti, da bi bil srednješolec Hribovšek prišel brez njegovega vpliva do svojih pesniških preferenc, ki jih je čutili tudi iz njegovih prispevkov v zavodskem glasilu nižješolcev *Jutranja zarja* in višješolcev *Domače vaje*. To so Prešeren, ki ga pritegne s sonetom, gazelo, gloslo, dalje Župančič, ki ga prevzame s svojo himnističnostjo. Kette, ki mu je ljub zaradi racionalnosti in idealnosti. Že te preference same na sebi nakazujejo njegov duhovni profil. Težko bi se bil, v času dominantnega vpliva Antona Vodnika, izognil eteričnosti pesnika *Žalostnih rok*. Vse globlji pa je bil vpliv, vpliv v smislu materializacije čutenja in izraza, ki ga je doživel pri Edvardu Kocbeku, ta je takrat, čeprav nezaželen, osvajal mladino škofovih zavodov. To ni bil samo literarni vpliv njegove *Zemlje*, ampak tudi ideološki vpliv njegovega *Dejanja*, kjer je imel Hribovšek čez leta tudi sam pristati.

Da mu je bil Kocbek najmočnejše duhovno doživetje, je dokazal tudi s tem, da si je za nalogo z naslovom *Poročilo o prebrani knjigi*, ki jo je dal profesor Solar, izbral prav Kocbekovo *Zemljo*, in si zaslužil odlično oceno s pristavkom: *Odlično razumevanje težavne pesnitve*.

Zato je bilo naravno, da je *Zemlja* s svojim magičnim lirizmom oplodila Hribovškovo poezijo.

To slovensko kulturno obzorje, na katero je poleg profesorja Šolarja vplivalo tudi tovariševanje s starejšim sošolcem in gorenjskim sorojakom Janezom Remicem, urednikom *Domačih vaj* poleg Jožeta Brejca, se je dopolnjevalo s spoznavanjem francoske kulture.

Tudi v tem primeru je bila odločilna vloga profesorja Šolarja, ki se ni uklepal

v meje šolskega programa, ampak je odkrival dijakom tudi moderno katoliško Francijo in jih seznanjal s personalističnim *Espitom*.

Hribovškovo zanimanje se tudi pri Francozih razpne od klasikov do sodobnikov: tako Villon, ki ga predstavi z izredno studioznim predavanjem v zavodskem literarnem krožku, Lamartine, Rimbaud, Bernanos, Péguy, Claudel, ki ga navduši z *Marijinim oznanjenjem*, med pisatelji pa Mauriac.

Novo in svežo, napredno krščansko idejnost pa mu strežeta predvsem dva avtorja: Mounier, ki ga spoznava iz *Esprita*, ter Maritain, saj se nahrani ob njegovi *Connaissance de la poésie*.

Za antično literaturo se zdi, da ni imel enakovrednega mentorja, kakor ga je imel za slovensko in francosko. Če mu je torej antika tako prirasla k srcu, da si jo je potem – in to v času grobe nacistične pragmatičnosti – izbral za študijsko smer na dunajski univerzi (kakor si jo je bil pred njim izbral prijatelj Remic), to dokazuje elitno izbirno sorodstvo.

Antika je Hribovšku pomenila najprej neprekosljivo obzorje duha, kakor je to tudi razvidno iz pisma, ki ga je 20. 6. 1943 napisal z Dunaja prijateljici Anici Resmanovi:

»Če si brala in razumela *Antigono*, vsaj nekoliko, boš tudi razumela, kaj da me je neslo k študiju klasične filologije. Če pomisliš, da so bile v grščini, na primer, napisane stvari, ki jih je ves svet posnemal in nihče dosegel, boš razumela moj korak. Rad bi se izrazil, da s svojim študijem iščem samo estetsko podobo življenja. Na življenje samo, kakor teče iz dneva v dan, navadno kaj malo mislim. Moja naloga je v tem, dati življenju in sebi, ki ga živim, najpopolnejši smisel. In kaj je popolnejšega kot lepota?«¹ (Pib. 164)

Svojo odločitev za študij klasične filologije je torej motiviral z edinstvenim sporočilom grštva, obenem pa s težnjo po osmišljanju svojega življenja z lepoto. Kultura je torej zanj bila eksistencial.

Sicer pa to ni bila tako rekoč abiturientska odločitev. Že kot sedmošolec, ko je po nemški okupaciji doma na Gorenjskem čakal na nadaljevanje študija v novih razmerah, je prevajal v verzih Sofoklovo *Antigono*. V njegovi zapuščini sta ohranjena predhodni prevod v prozi ter metrična shema prvih sto verzov iz *Antigone*, kar dokazuje filološko resnost, s katero se je tega dela lotil. Sploh iz opomb, dodanih prevodu, lahko sklepamo, da se je zavedal celotne prevajalske problematike. Vendar mu je srečanje z *Antigono* kaj več kot filološko doživetje, kakor je razvidno iz pisma, s katerim je pospremil dar prevoda prijateljici Resmanovi. V tem Sofoklovem liku vidi utelešeno »veličino dobrote, plemenitosti in žrtve«. Da je njegov prevod presegal filološko raven in se vzdignil do doživljajske soudeležbe, mu prizna filološko in estetsko superiorno nadarjeni prijatelj Remic: »In tako je bila Tvoja *Antigona* kaj drugega kot Sofokles: rojena je iz Tvojega etičnega patosa, iz ostrine, v katero vzgaja doslednega človeka naše medlo slovensko okolje, iz nastrojenosti ekspresionizma, ki se danes vsiljuje kot edini življenjski stil...«¹

Glede na njegovo lirično naravnost ni čudno, da ga je med rimskimi avtorji zamikal Katul, katerega je prav tako prevajal, spet ob filološkem in estetskem mentorstvu prijatelja Remica. Manj samoumevno je videti, da se je lotil tudi prevajanja vitalno razustnega Plavta in glede kvalitete požel prijateljevo pohvalo: pač znamenje širine, s katero ga je zamikal antični fenomen, od atiške duhovne vzvišenosti do grobe italške ljudskosti.

¹ Pišernik str. 164

¹ Pišernik str. 140

Antika je torej bila Hribovšku več kot kulturno doživetje. Bila mu je eden od kažipotov v iskanju smisla življenja: »Verjeti je treba v smisel in ga iskati in slutiti, drugače bi bilo boljše, da nas sploh ni,« mu je v pismu odgovoril prijatelj Remic na Hribovškovo trditev: »Človek je zašel nekam, od koder ni poti naprej, vrniti se bo treba v nekdanjo preprostost in lepoto...«.

Zdi se, da ta zazrtost v klasično normo odseva tudi v njegovi poeziji, včasih kar preveč formalno naproženi, tja do zaznavne rimološke pogojenosti (brez katere sicer ni niti dosti bolj sproščeni Balantič). Izrecno pa se navezuje nanjo v dveh moderno občutenih mitih: o Prometeju in o Paladi.

Seveda to, kar je bilo doslej povedano, ni vse Hribovškovo kulturno obzorje. Dovolj je omeniti, da, ko ima pri maturitetni nalogi na nemški maturi v Beljaku na razpologo tri naslove, izbere Goetheja: »*Die Stellung des Übermenschen Faust in der Gemeinschaft*« in ga sijajno izdela, kljub njegovi očitni dvoumnosti.

To kulturno-estetsko razgledanost je pri tem intelektualno nadarjenem človeku dopolnjeval tudi refleksivni talent, in to bolj poudarjeno kot pri Balantiču. V šentvitskem zavodu je kot član literarnega krožka Palestra imel obsežno predavanje *Ob naših ekspresionistih*. V *Domačih vajah* 1939/40 je objavil daljše premišljevanje *Na prelomnici*, v katerem je čutiti nemir človeka 20. stoletja. Ko je Remic odpovedal svoje predavanje na sestanku na Stanovnikovi pristavi na Trški gori, ga je Brejc zaprosil, naj bi vskočil on. Hribovšek, s koreferatom *Kritika katoliškega človeka*. Pač znamenje, da ga je Brejc imel za sposobnega, da nastopi tudi pred Kocbekom, ki se je imel sestanka udeležiti. A namesto tega je nastopil z zahtevnim teoretskim sestavkom o poeziji *Pesniška videnja*, dokaz, kako ga je poezija zaposlovala tudi na miselni ravni. Hribovškovo videnje poezije presega doživljajsko raven in mu pomeni tudi katarzično prodiranje v kaos psihološkega.

Sicer pa o refleksivni nadarjenosti mladega pesnika priča njegovo eksplicitno zanimanje za teoretične probleme umetnosti. Omenjeno je že bilo, da je kot osmošolec segel po delu, ki ni mogel izbrati boljšega, namreč po *De la connaissance poetique* Jacquesa Maritaina. K temu je treba dodati *Smisel in nesmisel v poeziji* Raisse Maritain ter esej *Pesnikovo izkustvo*.

Širša filozofska problematika ga je, se zdi, manj zanimala, čeprav v njegovi zapuščini najdemo, datiran julija 1940, daljši izpis iz Vebrove *Filozofije*. *Aksiomi osebnostnega čustvovanja, Aksiomi vrednosti in nevrednosti, Aksiomi vnaje in notranje doživljajske pravilnosti. Aksiomi stvarnosti in relativne ter absolutne podstatnosti*. To so poglavja iz dela slovenskega filozofa, ki si jih je zaznamoval, čeprav smemo dvomiti, da bi ga bila Vebrova suha umovalnost mogla pritegniti. Čez slovensko obzorje je šel, če izvzamemo poglobljeno srečanje z Maritainovo estetiko, samo še h Kantu. Vendar je bilo to le bežno spoznanje ob filozofovi *Antropologiji*.

Vsekakor mu je svet filozofske racionalnosti ostal, čeprav racionalno naravnemu, v glavnem odmaknjen. V pesmi *Paladi* prosi boginjo modrosti samo enega: »*Pesem naj zapojem, ki ko v snu – mračno nosim jo v iskanem dnu.*«

Njegovo oznako, kar se kulturnega obzorja tiče, bi lahko v primerjavi z Balantičem strnili takole: manj ekstenzivna literarna informiranost, a širša filozofska, manj vizijska in bolj filološka naravnost, ki ga potegne v antiko. Vendar mu je ta več kot še tako razsvetljena filologija: postane mu življenjska in estetska norma.

Pri obeh, kljub različnemu umetniškemu talentu, izredno visoka raven kulturne informiranosti, združena z visoko stopnjo umetniškega samozavedanja. Raven, ki je, če jo vzamemo kot generacijsko oznako, neprimerljiva s povojno, socialistično, ki ji je sledila.